**CYNGOR CYMUNED BETWS YN RHOS A LLANELIAN YN RHOS.**

**BETWS YN RHOS AND LLANELIAN YN RHOS COMMUNITY COUNCIL**

CLERC : Mel Jones, 2 Lon Hafan Abergele LL22 8QJ
Ffon : 07833 548435 e-bost : clerc@betwsallanelian.org.uk

COFNODION Y CYFARFOD A GYNHALIWYD YN NEUADD GYMUNEDOL, LLANELIAN AM 7.30yh DYDD LLUN 1af MEHEFIN 2026

1. **CROESO** – Croesawodd y Cadeirydd, y Cynghorydd Glena Humphrey, bawb i'r cyfarfod.

2. **YN BRESENNOL** – Cynghorwyr Glena Humphrey, Irwedd Griffiths, Hefin Williams, Goronwy R. Williams, John Evans, Tudur Roberts, D Gwyn Jones, Gethin Owen, Cynghorydd Sir Ifor G. Lloyd a'r Clerc Mel Jones.

3. **YMDDIHEURIADAU** – Cynghorwyr Gwenda Davies a Gwawr Thomas

4. **DATGANIAD O FUDDIANT**
   Atgoffir yr aelodau bod yn rhaid iddynt ddatgan bodolaeth a natur unrhyw fuddiannau personol gan ddefnyddio'r ffurflen a ddarperir at y diben hwnnw. Mae'r Cynghorydd Ifor Lloyd wedi datgan ei fod yn aelod o'r pwyllgor cynllunio ac felly na all gymryd rhan mewn unrhyw benderfyniadau ar geisiadau sy'n cael eu trafod, ond gall ateb cwestiynau sy'n ymwneud â rheoliadau a pholisïau cynllunio.

   Ni chafwyd unrhyw ddatganiad o fuddiant.

5. **COFNODION**
   Darllenwyd cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 11fed Mai 2026.

Cymeradwywyd a llofnodwyd y cofnodion. (Cynigiwyd gan y Cynghorydd Goronwy Williams ac eilwyd gan y Cynghorydd Hefin Williams)

6. **MATERION YN CODI**
   Mewn perthynas â phen-blwydd cyn Gynghorydd Sir Ena Wynne yn 100 oed, mae'r Cynghorydd Irwedd Griffiths wedi bod mewn cysylltiad â mab Mrs Wynne, John, ac mae'r holl fanylion angenrheidiol wedi ei drosglwyddo i'r Clerc. Yn ogystal, mae wedi ei gadarnhau mai 29 Gorffennaf 2026 yw dyddiad ei phen-blwydd yn 100 oed.

7. **CYLLID**

Cynhyrchwyd y Datganiadau Ariannol misol ar gyfer y cyfnod yn diweddu 20 Mai 2026.

**Yn diweddu 20 Mai2026**

(1) **Cyfrif Cymunedol** = **£9,332.48** (Balans a ddygwyd ymlaen)
Arian a dderbyniwyd = **£188.00** (Cyngor Llanfair TH – cost hyfforddiant ar y cyd)

**Arian a dalwyd:**
£400.00 (Cyflog y Clerc)
£212.97 (Cyflog y Clerc)
£250.00 (Grant - Diwrnod o Hwyl, Betws yn Rhos)
£252.00 (Anfoneb – Defib Store – pads I’r diffibrilwyr)
£109.33 (Anfoneb BT WiFi)
£158.00 (Anfoneb – Aelodaeth SLCC)

£205.60 (HMRC- Cyflog y Clerc)

**CYFANSWM – £1,587.90**

Cyfrif Cymunedol = £7,932.58 (Balans a ddygwyd ymlaen)

(2) **Cyfrif Busnes** = £4,133.91 (Balans a ddygwyd ymlaen)
Arian a dalwyd = DIM
Arian a dderbyniwyd = DIM

Cyfrif Busnes = £4,133.91 (Balans a ddygwyd ymlaen)

**Cyfanswm** = **£12,066.49** (Balans a ddygwyd ymlaen)

Nododd yr aelodau'r sefyllfa ariannol a'r cyfrif banc fel y rhestrwyd uchod.
Cytunodd pawb fod y cyfrifon yn gywir.

Yn dilyn yr Archwiliad Mewnol, mae bellach angen cytundeb y Cyngor cyn talu unrhyw anfonebau ar-lein.

Adroddodd y Clerc fod anfoneb BT o £109.33 wedi'i derbyn. Cytunwyd y gellid talu'r anfoneb.

Aelodaeth SLCC o £158.00 wedi ei dalu.

Adroddodd y Clerc, er bod awdurdod wedi ei roi i brynu padiau newydd ar gyfer pob un o'r pum diffibriliwr, gan fod y rhai presennol yn dod i ben ar 15/6/2026, am gost o £810.00 gan gynnwys TAW, ei fod wedi dod o hyd i fanylion y cwmni a ddefnyddir gan Tomos Hughes (Gwasanaeth Ambiwlans Cymru), sef Defib Store Ltd. Prynwyd yr un padiau am gyfanswm o £252.00, ac roedd y taliad eisoes wedi ei wneud.

Derbyniwyd anfoneb gan JDH Business Services am £351.60 mewn perthynas â'r Archwiliad Mewnol. Cytunwyd y gellid talu'r anfoneb.

8. **GOHEBIAETH**

**Derbyniwyd**.

1. **Lansiad Addewid Sifilrwydd a Pharch Un Llais Cymru.** Mae'r addewid, a lofnodwyd gan y Cadeirydd yn y cyfarfod diwethaf, wedi ei anfon drwy e-bost i Un Llais Cymru. Maent wedi cadarnhau eu bod wedi ei dderbyn ac yn cadw cofrestr o'r holl Gynghorau Cymuned sydd wedi ymrwymo i'r addewid.
2. E-byst rheolaidd gan Un Llasi Cymru, Gweithrediaeth y Gwasanaeth Cyhoeddus ac ati, gyda'r rhai perthnasol yn cael eu hanfon ymlaen at y Cynghorwyr ac ar gael gan y Clerc.

**Anfonwyd**

1. Anfonwyd e-bost at Ian Wreglesworth (Cymdeithas Gwenynwyr Conwy) yn cadarnhau bod y Cyngor wedi cytuno i gyhoeddi gwybodaeth am y Gylfinen Asiaidd Goesfelen (Yellow-legged Asian Hornet). Mae'r wybodaeth wedi ei chyhoeddi ar wefan y Cyngor a bydd hefyd yn cael ei rhoid ar hysbysfwrdd Betws yn Rhos unwaith y bydd wedi ei atgyweirio.
2. Ymatebion ac ymholiadau i Adran Gynllunio CCBC.
3. Llythyrau ac e-byst a dderbyniwyd i'w hanfon ymlaen at Gynghorwyr.

9. **GRANTIAU**

**Ceisiadau i'r Cyngor Cymuned**

Dim cais wedi ei dderbyn

**Ceisiadau gan y Cyngor Cymuned**

Mae CVSC bellach yn cynorthwyo'r Cyngor Cymuned i ganfod grantiau addas ar gyfer prosiectau amrywiol o fewn y gymuned.

Mae cais grant gan 'Pride in Place' wedi ei yrru. Manylion o dan y Cae Chwaraeon.

10. **CYNLLUNIO**

http://www.conwy.gov.uk/planningexplorer

**CAIS NEWYDD**

**Cyfeirnodau: 0/52418 a 0/53417  Ymgeisydd: Mr a Mrs Macbeth**

Cynnig: Gosod 2 ffenestr newydd ar yr edrychiad de-ddwyreiniol (ochr), creu 2 ystafell wely deuluol newydd gydag ystafelloedd ymolchi en-suite, a gwneud addasiadau mewnol i ddarparu mynediad o'r landin i'r ystafell wely newydd (Caniatâd Adeilad Rhestredig).

Lleoliad: Ffarm Country House, Ffordd Cill Llidiart, Betws yn Rhos, LL22 8AR**.**

Edrychwyd ar y dogfennau cynllunio ac nid oedd unrhyw wrthwynebiadau i'r cais.

Fodd bynnag, roedd y Cynghorwyr yn ymwybodol mai cais am Ganiatâd Adeilad Rhestredig oedd hwn, ac roeddent o'r farn mai'r Adran Gynllunio oedd â'r arbenigedd priodol. Felly, roeddent yn fodlon gadael y penderfyniad terfynol i'r Adran Gynllunio.

Un mater a godwyd oedd y newid enw o'r enw busnes blaenorol Cymraeg, Y Ffarm, i FFarm Country House/Ffarm Hall. Gan fod y pentref yn ardal Gymraeg, gofynnwyd i'r Clerc ymholi a ellid gwneud cais i'r perchnogion ddarparu arwyddion dwyieithog ar gyfer yr eiddo.

Bydd y Clerc yn diweddaru'r Adran Gynllunio.

**Cyfeirnod: 0/53261 Ymgeisydd: Mr Elgan Jones**

Cynnig: Lagŵn slyri newydd arfaethedig

Lleoliad: Bryn Dansi, Ffordd Bryn Dansi, Dolwen, Betws yn Rhos, LL22 8NS

Mater yn cael ei ystyried gan yr Adran Gynllunio.

**Cyfeirnod: 0/53039 Ymgeisydd: Ms R Jones**

Cynnig: Trosi adeiladau allanol fferm segur yn llety preswyl gan gynnwys estyniadau i'r adeilad.

Lleoliad: Nant Ucha, Ffordd Nentydd, Rhyd y Foel, Betws yn Rhos, LL22 8EF

Mater yn cael ei ystyried gan yr Adran Gynllunio.

**Cyfeirnod: 0/52910 Ymgeisydd: Mr Sean McBride**

Cynnig: Amrywio amod rhif 1 o ganiatâd cynllunio 0/45158 (Datblygu tir gyferbyn â Bryn Rodyn, Ffordd Dolwen, Hen Golwyn, ar gyfer tai preswyl – Cam 2).

Lleoliad: Tir ar Ffordd Dolwen, Hen Golwyn, Bae Colwyn, Conwy, LL29 8UP

Mater yn cael ei ystyried gan yr Adran Gynllunio.

**Cyfeirnod: 0/52909 Ymgeisydd: Mr Sean McBride**

Cynnig: Amrywio amod rhif 1 o ganiatâd cynllunio 0/45161 (Cymeradwyo materion a gadwyd yn ôl mewn perthynas â chaniatâd cynllunio amlinellol 0/42351 – Datblygu tir gyferbyn â Bryn Rodyn, Ffordd Dolwen, Hen Golwyn, ar gyfer tai preswyl – Cam 1).

Lleoliad: Tir ar Ffordd Dolwen, Hen Golwyn, Bae Colwyn, Conwy, LL29 8UP

Mater yn cael ei ystyried gan yr Adran Gynllunio.

**APÊL GWRTHOD CYNLLUNIO**

Cyfeiriad y Safle: Bryn Rodyn, Ffordd Dolwen, Hen Golwyn, Bae Colwyn, Conwy, LL29 8UU

Disgrifiad o’r Datblygiad: Newid defnydd tir ar gyfer storio carafannau gyda thirlunio cysylltiedig

Cyfeirnod y Cais: 0/52387

Enw’r Apelydd: BR Storage

Mater yn cael ei ystyried gan yr Adran Gynllunio. Mae’r gwrandawiad apêl tridiau wedi’i drefnu ar gyfer 9–12 Mehefin 2026.

11. **MATERION ARCHWILIO MEWNOL AC ALLANOL**

Trafodwyd y ddogfen Ffurflen Flynyddol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2026. Roedd JDH Business Services wedi cwblhau'r Archwiliad Mewnol ar 14 Mai 2026. Trafodwyd y

ddogfen wedi ei chwblhau, a chytunwyd yn unfrydol ei bod yn gywir. Cytunwyd y gallai'r Cadeirydd a'r Clerc lofnodi cymeradwyaeth ac ardystiad y Cyngor. Llofnodwyd y ddogfen yn briodol.

Adolygwyd adroddiad yr Archwiliad Mewnol, a thrafodwyd y ddau Gynllun Gweithredu canlynol:

1. Dylai'r Cadeirydd gael copi o'r e-bost gan y Clerc sy'n hysbysu'r asiant cyflogres am y cynnydd blynyddol yng nghyflog y swyddog.

**Cytunwyd y bydd y Cadeirydd yn cael ei gynnwys fel derbynnydd copi ym mhob e-bost perthnasol a anfonir gan y Clerc at yr asiant cyflogres.**

2. Dylai'r Cyngor adolygu lefel y cronfeydd wrth gefn cyffredinol wrth osod y gyllideb, gan gyfeirio at ganllawiau'r sector, a sicrhau bod lefel briodol yn cael ei chynnal o flwyddyn i flwyddyn. Er bod y cronfeydd wrth gefn cyffredinol wedi cynyddu i £6,890, defnyddiwyd £2,558 ohonynt i ariannu cyllideb 2026/27, gan adael gweddill o £4,332, sy'n cynrychioli 18% o'r gwariant cyllidebol ar gyfer 2026/27.

Mae canllawiau'r sector yn argymell y dylai cynghorau anelu at gadw cronfeydd wrth gefn cyffredinol rhwng 25% a 100% o'r praesept neu'r gwariant gweithredol net. Mae Canllaw'r Ymarferwyr hefyd yn cyfeirio at y lefel hon fel arfer da. Argymhellwyd hefyd y dylai'r Cyngor ystyried neilltuo cronfeydd ar gyfer unrhyw wariant yn y dyfodol sy'n ymwneud ag asedau a drosglwyddwyd, megis y toiledau cyhoeddus.

**Nodwyd y canllawiau hyn, a chytunwyd y cânt eu hystyried wrth baratoi'r cais praesept nesaf yn 2027. Mynegodd y Cyngor bryder na ddylid cynyddu'r praesept dim ond er mwyn cronni arian wrth gefn. Cytunwyd y bydd cronfeydd yn cael eu**

**neilltuo os bydd angen ariannu unrhyw wariant yn y dyfodol sy'n ymwneud ag asedau, ond nad oes unrhyw wariant o'r fath wedi ei gynllunio ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod.**

Cytunwyd y gallai'r Clerc gyflwyno'r dogfennau angenrheidiol i Archwilio Cymru er mwyn cwblhau'r Archwiliad Sylfaenol.

Roedd y Clerc wedi cylchredeg dyddiadau hyfforddi ar gyfer Modiwl 1 a Modiwl 2 i'r Cynghorwyr newydd eu penodi. Roedd hefyd wedi gwneud cais am leoedd hyfforddi ar gyfer y Cynghorwyr Glena Humphrey, Gwawr Thomas a Gethin Owen.

12. **MATERION CYNGOR SIR CONWY - Y CYNGHORYDD IFOR LLOYD**

Trafododd y Cynghorydd Lloyd a rhannodd Raglen Gyfalaf Ailwynebu Priffyrdd 2026/27, a nodwyd y ffyrdd sydd i'w hailwynebu o fewn ardal y Cyngor Cymuned. Mae'r adroddiad yn egluro'r modd y mae pob cais wedi'i flaenoriaethu.

Un o'r llwybrau trin wyneb a gynlluniwyd yw'r B5381 hyd at ffin y Sir yn Moelfre. Gofynnwyd i'r Clerc wneud ymholiad gyda'r Adran Briffyrdd i gadarnhau yn union ble mae'r gwaith arfaethedig ar y B5381 yn dechrau, gan fod hon yn ffordd hirfaith.

13. **CYNHALIAETH ADNODDAU O FEWN ARDAL Y CYNGOR CYMUNED**

a. **Maes Chwarae Betws yn Rhos/Llanelian**

Diweddarodd y Clerc fod y corff ariannu, mewn perthynas â'r cais grant am £25,000 a gyflwynwyd i gronfa Pride in Place, wedi gofyn am y dogfennau canlynol:

1. Rheolau Sefydlog y Cyngor Cymuned.

2. Manylion y corff sy'n darparu'r grant cyllid cyfatebol – Cronfa Gymunedol y Parc Solar.

Roedd y Clerc wedi anfon y gwybodaeth ac wedi gofyn am ddiweddariad ynghylch yr amserlen ar gyfer penderfyniad.

Bydd y cais i Gronfa Gymunedol y Parc Solar am £24,921.97 ond yn cael ei ddyfarnu ar ôl i'r grant Pride in Place gael ei gymeradwyo.

Pe bai'r ddau grant yn llwyddiannus, byddent yn talu cost lawn gosod yr offer chwarae newydd ac adnewyddu'r offer presennol yn y maes chwarae.

b. **Diffibrilwyr**

Y Clerc wedi profi pob diffibriliwr ar 14 Mehefin 2026, ac roedd pob un mewn cyflwr da ac yn barod i'w defnyddio.

Roedd y padiau ym mhob un o'r pum diffibriliwr, a ddaeth i ben ar 15 Mehefin 2026, wedi ei newid. Bydd y padiau newydd yn dod i ben ar 4 Ebrill 2028.

c. **‘Yr Hwb’**

Mae gwirfoddolwyr yn dal i fod eu hangen i oruchwylio’r sesiynau a gynhelir rhwng 9:00yb a 12:00yp bob bore Mawrth ym Mhafiliwn Chwaraeon Betws yn Rhos.

Mae cais grant wedi’i ddatblygu gan Aloma Wheway.

d. **Gwelyau blodau**

Mae Hilda Gibbs wedi plannu planhigion newydd.

e. **Cyfleuster Toiledau yn Llanelian**

Diweddarodd y Clerc fod Cyfreithwyr Lanyon Bowdler, Conwy, yn parhau i wneud cynnydd gyda'r brydles ar y cyd â Chyngor

Bwrdeistref Sirol Conwy. Mae'r chwiliad dŵr wedi ei gwblhau ac nid oes unrhyw faterion wedi ei nodi yn yr adroddiad. Mae'r Cyfreithiwr, Gemma Wynne, wedi gofyn i Gyngor Conwy gwblhau'r broses cyn diwedd mis Mehefin.

Mae'r manylion wedi ei rhannu gyda Zurich Insurance, ac mae'n debygol y bydd y dyfynbris gwreiddiol o £613.90 (sy'n cynnwys yswiriant blynyddol arferol y Cyngor) yn cynyddu. Unwaith y bydd y brydles wedi'i chwblhau, bydd y Clerc yn cael dyfynbris arall er mwyn cymharu'r costau.

f. **Materion Cyffredinol**

Tir yn Nant Uchaf, Betws yn Rhos. Maes yn cael ei ddefnyddio ar gyfer storio offer peiriannau. Bydd y Cyngor Sir yn rhoi diweddariad ar unrhyw ddatblygiadau.

Mae'r Clerc wedi cysylltu â Mel Elham i ddarparu dyfynbris ar gyfer ail-baentio'r ddau giosg ym Metws yn Rhos a Dolwen. Manylion yn aros.

Mae'r Clerc wedi hysbysu ERF yng Nghyngor Sir Conwy bod angen i'r Cyngor Sir asesu'r arwyddion yn y lleoliad ac y dylid ystyried arwydd 'ARAF' cyn y tro ar Ffordd Galch, Llanelian lle mae nifer o ddamweiniau wedi digwydd. Dim diweddariad gan ERF.

Mewn perthynas â chyflwr gwael Minafon House, Betws yn Rhos,mae yr adeilad wedi cael ei dacluso.

Mewn perthynas â'r hysbysfwrdd ger y siop yn Betws yn Rhos a gafodd ei ddifrodi, bydd y Cynghorydd John Evans yn symud ymlaen gyda'r gwaith atgyweirio ac yn cael persbecs newydd.

Roedd y Clerc wedi cael pris ar gyfer mainc newydd yn y maes chwarae. Cost mainc ddyletswydd trwm wedi'i gwneud o blastig wedi'i ailgylchu yw £385.00 ynghyd â TAW. Bydd y Clerc yn cael dyfynbris gan gyflenwr arall i'w gymharu.

Mae y Clerc wedi cael diweddariad gan ERF ar y problemau ffyrdd canlynol,

• B5381 ger Nant yr Efail, Betws yn Rhos – nid oedd diffyg y ffordd wedi'i drwsio eto – **Dim camhau yn ei eisio ar hyn o bryd. Bydd**

**y Cyngor Sir yn parhau i fonitro'r lleoliad fel rhan o ei archwiliadau arferol.**

• Mae'r ffordd ddi-ddosbarth sy'n arwain o Ffordd Dolwen, Betws yn Rhos heibio Gwyndy Isaf ger mynedfa Ty'n Ffynnon (cefn Heronwater) mewn cyflwr gwael iawn gyda nifer o dyllau yn y ffordd - **Dim camhau yn ei eisio ar hyn o bryd. Bydd y Cyngor Sir yn parhau i fonitro'r lleoliad fel rhan o ei archwiliadau arferol.**

• Mae'r ffordd ddi-ddosbarth sy'n arwain o Tan y Wal, Dolwen i Dawn heibio Fron Uchaf yn cael ei blocio gan gerbydau mawr sy'n ceisio teithio ar hyd y ffordd. Gofynnir am asesiad i osod arwydd 'Anaddas ar gyfer Cerbydau Trwm' ger Tan y Wal.- **Dim diweddariad wedi ei dderbyn**

• Mae nifer o dai ar hyd Ffordd Abergele, Betws yn Rhos – ardal cod post LL22 8AF – wedi gosod conau/ffensys cadwyn wrth fynedfeydd eu dreifiau sy'n achosi rhwystr ar y ffordd gan fod yr holl fannau pasio wedi'u blocio. - **Nid yw y broblem yma yn disgyn o dan cyfrifoldeb yr Awrdudod Lleol gan fod y tir o dan berchnogaeth breifat.**

Mae'r materion ychwanegol canlynol angen eu hadrodd i ERF, a bydd y Clerc yn anfon e-bost yn unol â hynny:

Addasrwydd Ffordd Groes, sy'n arwain o Hen Golwyn i Lanelian, ar gyfer cerbydau hir a thrwm. Bu nifer o achosion lle mae cerbydau o'r fath wedi mynd yn sownd ger Fron Farm. Gofynnir a ellid cynnal asesiad o'r ffordd i benderfynu a fyddai'n briodol gosod arwyddion yn nodi ei bod yn anaddas ar gyfer cerbydau hir/trwm.

Mae cangen fawr o goeden yn hongian yn beryglus dros y ffordd ddi-ddosbarth rhwng Plas yn Betws, Betws yn Rhos, LL22 8AU a Phen y Geulan, Betws yn Rhos. Mae'r gangen yn tyfu o ochr Plas yn Betws i'r ffordd, ac mae angen ei hasesu a'i thorri'n ôl er mwyn sicrhau diogelwch defnyddwyr y ffordd.

14. **CYLLIDEB FLYNYDDOL / PRAESEPT**

Roedd y cais praesept am £22,000 gyda £2,558.25 yn cael ei dalu o'r cronfeydd wrth gefn wedi ei gymeradwyo gan Gyngor Sir Conwy.

Taliad o £7,334.00 wedi cael ei wneud ar 17 Ebrill 2026 ac yna dau daliad arall ar 14 Awst 2026 ac 11 Rhagfyr 2026.

15. **FFERMYDD GWYNT AR Y TIR AC AR Y MÔR – AWEL Y MÔR/GWYNT Y MÔR/MONA**

Overview

About us About the Project What the Project will look like Processes and Next Steps

Our work so far Interactions with other marine users

Information Hub Visualisations of the windfarm Interactive map

Mae'r pwnc hwn yn parhau ar yr agenda ac mae unrhyw ddatblygiadau yn cael eu trafod ym mhob cyfarfod. Bydd unrhyw gynlluniau neu geisiadau pellach yn cael eu monitro'n agos. Mae datblygiad Awel y Môr yn mynd rhagddo.

Nid oes diweddariad ffurfiol ynghylch y cynnig ar gyfer tyrbinau gwynt a pharc solar ar Fynydd Llanelian. Bydd y mater yn cael ei fonitro.

16. **Y GADLAS**

Dim awgrymiadau ar gyfer erthygl.

17. **UNRHYW FATER ARALL**

Gan nad oedd unrhyw faterion pellach, caewyd y cyfarfod am 8.45yh.

CADEIRYDD …… Glena Humphrey

CLERC …… Mel Jones

DYDDIAD: 6ed Gorffennaf 2026